

Flyget är en motor för tillväxten

Svenska Dagbladet den 12 april 2016

Vilken roll har flyget i dagens svenska ekonomi, som baseras på blixtnabb och nästan kostnadsfri informationsöverföring via internet? Sverige, liksom andra rika länder, övergår nu från att främst vara ett varuexporterande industriland till att bli ett land som exporterar avancerade tjänster. Frågan är om flyget i någon mening blivit omodernt i denna nya ekonomi.

Delar av miljörelsen gör nog den bedömningen. Starka krafter vill styra om de statliga infrastruktursatsningarna från flyget till bland annat höghastighetståg, och i Stockholm arbetar flera partier för att lägga ner Bromma flygplats.

I SNS-rapporten "Flyget och företagen" gör vi en övergripande studie av flygets betydelse för det svenska näringslivet. Vi undersöker hur tillgängligheten till flygtransporter i Sveriges kommuner påverkar företagen i olika branscher och finner ett mycket starkt samband mellan flyget och den ekonomiska aktiviteten. En kommun med hälften så långt avstånd till de närmaste flygplatserna har 50 procent högre produktion. I synnerhet aktiviteten i de moderna högteknologiska och humankapitalintensiva branscherna, till exempel it och finansverksamhet, har ett speciellt starkt samband med tillgången till flyg. Här innebär ett halverat avstånd till flygplatserna mer än 50 procent högre produktion. Sambandet när det gäller traditionell tillverkning är endast hälften så starkt.

Vi studerar också betydelsen av direktförbindelser med flyg. För mer perifera kommuner i Sverige är direktlinjer till Stockholm viktiga, och i detta fall är även tillverkningsindustrin mycket beroende av flygförbindelser. En halvering av avståndet till flygplatserna hänger i detta fall samman med 40 procent högre produktion i tillverkningsindustrin. Det finns troligen flera skäl till detta. Exempelvis har företagen utanför storstadslänen behov av personella kontakter med huvudkontor i Stockholm. Dessutom behöver de god tillgång till Stockholms tjänstesektor och dess specialiserade affärstjänster inom juridik, e-handel, marknadsföring och liknande.

Slutligen studerar vi betydelsen av internationella direktlinjer. Här finner vi att en fördubblad tillgång till direktlinjer med ett land hänger samman med knappt 20 procent högre import och export av tjänster med landet. Varuhandeln är emellertid betydligt mindre känslig för tillgången på direktförbindelser med flyg.

Frågan är om flyget orsakar ekonomisk aktivitet eller om det är ekonomisk aktivitet som leder till flygförbindelser. För att försöka svara på det använder vi öppnandet av Öresundsbron, och den därmed förbättrade tillgången till Kastrups direktlinjer, som ett naturligt experiment. Vår analys visar att direktförbindelser med flyg faktiskt orsakar ekonomisk aktivitet i form av ökad handel.

Våra resultat rimmar väl med den förändring som ägt rum i den globala produktionen av varor och tjänster. Företagens förädlingskedjor har brutits upp i allt mindre delar som spritts geografiskt. Det är numera möjligt att producera en komplicerad komponent där det exempelvis finns gott om högt kvalificerad arbetskraft, eller att lägga arbetsintensiv produktion där arbetskostnaderna är låga.

Resultaten visar också att flyget är en speciellt viktig komponent i den nya tjänstebaserade ekonomin. Vi kan inte med säkerhet säga varför, men mycket tyder på att kommunikation genom personliga möten blivit viktigare trots mycket goda möjligheter till videokonferenser och liknade. I bredbandets barndom var det många som trodde att ett snabbt internet skulle gynna periferin i förhållande till storstäderna. Varför tränga ihop sig i Stockholms -centrum när man till en bråkdel av kostnaden kan sitta i en stuga vid en liten sjö fullt uppkopplad via bredband? Utvecklingen har emellertid gått i motsatt riktning. Betydelsen av att befinna sig i storstädernas tjänsteindustriella kluster har ökat både i Sverige och i andra länder. På samma sätt är flyget en förutsättning för att specialister i stora koncerner ska kunna samverka ansikte mot ansikte med andra anställda i koncernens bolag.

Våra slutsatser är att flyget är speciellt betydelsefullt för den kunskapsintensiva tjänsteindustrin i Sverige, men också för tillverkningsindustrin utanför storstäderna. Den avancerade tjänsteindustrin är sannolikt framtiden för Sverige som har en hög utbildningsnivå och ett högt tekniskt kunnande. Flyget är därför en viktig komponent när Sverige utvecklas från industrination till tjänstenation.

Shon Ferguson, fil dr
IFN, Institutet för Näringslivsforskning

Rikard Forslid, professor
Stockholms universitet